

Громадська Думка

НЕРЕДПЛАТА:
(Щіль 1. прин. в таборі 4 ф.)
" " нова таб. 5 ф.)
На місяць в таборі . . 30 ф.
пова табор. 40 ф.
На 3 місяці в таборі . . 90 ф.
" " пова таб. 1 м. 20 ф.

ЧАСОПІСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

— ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ. —

АДРЕСА:
Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Видав „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

Ч. 71. (п8).

Четвер, 18. жовтня 1917.

Рік III.

Затвердження Генерального Секретаріату.

Закінчення останньої крізі в Генеральному Секретаріаті України стверджується ся відповідою з Києва вісткою про затвердження російським тимчасовим правлінням Генерального Секретаріату, в день 16. вересня н. ст. с. р., в повному складі, представленим Українською Центральною Радою.

Надійшла вість і про перші кроки нового Генерального Секретаріату України, яка вістка подана вже в попередньому числі „Громадської Думки“, власне, що Генеральний Секретаріат видав до населення України маніфест, в якому заявляє, що Секретаріат покинув свою внутрішню перебудову, а тепер починає управляти красом і повідомляє про це всі державні органи і всі публичні інституції.

Дорога угоди з російським тимчасовим правлінням, на яку ступила Українська Центральна Рада після першого свого універсалу, привела до болючого обмеження прав України, до більшої залежності Півдня Петрограду, ніж це було по думці статуту У. Ц. Ради. Тим не менш У. Ц. Рада не зійшла поки що й до останнього моменту з тієї дороги угод з Петроградом і нарешті осягла в Генеральному Секретаріатом красу власть на Україні, санкціоновану (затверджену) центральним російським правлінням.

Формальне призnanня окремого українського правління являється ся новим здобутком для України, який однакож треба оцінювати з двох боків. З однокі боку цей здобуток в порівнанні з домаганнями України далеко ще не може бути задовільняючим ті домагання, а з другого боку, в порівнанні з минулими безправами, на основі цього здобутку починають ся надавичайні нові часи відродження України. Починають ся часи широкої творчої діяльності великого українського народу в цілях осягнення повної волі для свого добра й для свого звільнення в іншими великими народами Європи.

З таким настроем приймають і на Україні факт затвердження українського правління, Генерального Секретаріату. Київська „Робітнича Газета“, в дні 3. вересня ст. ст. с. р., зустрічає цей факт досить здержано й оцінює цей здобуток тільки як певний ґрунт для дальшої боротьби за волю України. Приводимо тут коротку вступну статтю „Роб. Газ.“ з приводу факту затвердження Генерального Секретаріату:

„Временное Правительство затвердило склад Генерального Секретаріату, обраного Центральною Радою.

Врешті утворена крайова влада на Україні, утворені підстави, які дадуть можливість для організації краю, для охорони здобутків революції, для задоволення потреб трудящих мас України.

При несприяючих умовах розпочинати мусить свою роботу наш Секретаріат.

Правительственна інструкція наче пучами буде звязувати нашу крайову владу в П заходах на користь трудящих мас України.

Але ми певні, що спільними змаганнями всієї демократії будуть розсунуті вузькі межі, які опреділятимуть його діяльність тепер.

Ми певні, що творча робота, яку провадитиме він, з необхідністю на ділі докаже потребу поширення цих меж.

І спираючись на піддержку всієї демократії України, наш Генеральний Секретаріат, наша крайова влада зможе утворити з тієї інструкції, що опреділяє зараз його роботу, перший крок в здобутті всім нам дорогої мети—автономії України“.

З останньої фрази цієї статті можна бачити, що правдива автономія України ще має прийти, а теперішня автономія надто ще пахне Москвою. Однак те, що вже виявила її осягла Україна звертає на себе увагу цілого світу та викликає адивовання перед силовою українського визвольного руху й

перед силою організаційного хисту Українців.

Від непомітного для неуважливого ока лідіння української національно - політичної діяльності перед революцією стала тепер Україна на певну дорогу до відбудовання своєї національно-територіальної держави.

Повороту назад тепер немає, а в тільки дорога вперед до повної волі українського народу на українській землі.

Осінні думи.

Дощ і дощ... По небу хмарі
Без кінця пливе;
Вітер листе пожовтіло
З деревини рве.
В теплий край, за синє море
Відлітає шах;
Вже остання доцівтає
Квіточка в полях.
Плаче сумна природа
І марнів все,—
Моя понура відьма-осінь
Чари алі несе.
На що глянеш—все на тебе
Навівше сум,
В голові твоїй ворушать
Зграю чорних дум.
Гадка якось мимоволі
Все туди летить,
Де тепер в одкритім полі
Лютий бій кипить.
Там ще гірша „непогода“:
Ллеть ся дощ і... сталь...
Ах, ця думка нерозважний
Будить в серці жалі!
Скільки бідному вояці!
Довелось терпіть!
Не одну присло ся осінь
В полі пережити...
А його дружиня й дити...
Як тепер вони?
Ох, і мі гіркі забави
Осіній війни!..
Поки ще була погідна
Літня пора,
Сіромах задоволила
Хаточка стара.
А тепер сердита осінь
Вітром подула
І стареньку покрило
З хаточки земля.
Дощ од рані і до ночі
Хлюпотить—біче,
Крізь дірявий дах водиця
Капає—тече.
В хаті колоді і нема чим
Печі протопити...
Тяжко-важко сіромахам,
Але треба жити...

15. жовтня 1917. р.

Українське школи-

НИЦТВО

на зайнятих українських землях.

До війни по селах на Підляшші, Холмщині, Поліссі й Волині величалися виключно московські школи. Ціль науки в тих школах (вчили розумітися ся по московські) усім поневоленім народам у Росії відома. Рідна українська мова була в цілковитій заневазі. Дорогий скарб української слави—пісні—вигонено. Дует вихованував не на вірних свідомих горожанів свого краю, а на перевертні. Словом, по тих школах нашіх українських дітей обмосковлювали, в їх душі Іхні рідні висміювали, виривали. Для села ті школи не були осередком світла, осередком добра! поради, а чимось таким чудернацьким, яке в селянському думанні розріжняло панське від музицького.

Розуміється, що дімкі школи в цих наших землях були й порядними. Але це залежало від тих учителів в Українців, які присвятили свою працю своєму народові. Такі вчителі не жахались, що їх жде тюри або Сибір, і працювали чесно для села, для своїх людей. Таких школ було обмаль і дуже рідко. Більшість школ таких, про які вже вище казано.

На Підляшші зокрема мусимо зазначити, що тут, крім явного обмосковлювання, було тайне ополячування в „благодійних школах“. Знов же в виховавчого боку творилося щось не людське між нашим українським населенням.

Через такі всі оті явні й тайні школи, українське населення в цих краях виглядає непростиленням, заляканням, де треба й не треба мовчазно-покріливши. Ось яке було школництво на цих наших українських землях до війни. Під час війни залишило, але не надовго. А власне після акту б. листопада 1916. року прийшло ся засмакувати замість московських—польських „благодійно-людowych“ школ. В той час Польщу проголосено осередком державами королівством. Поляки почали ясно не церемонити ся в українською мовою на Підляшші.

Аж у біжучому 1917. році дозволено на українських землях закладати і українські школи. В цім же році десь коло половини червня й розпочало свою діяльність наше українське школництво по селах Підляшшя, Холмщини, Полісся й Волині.

Прощі школництва веде Українська Шкільна Рада в Білій, при допомозі Української Громади, а також Українців із половини. Всіх українських народів школ у цих краях—на Підляшші, Холмщині, Поліссі й Волині—маєтися ся вже до тепер вісімдесят. Середнє число українських дітів, які вчаться ся в цих школах, нараховується ся чотири тисячі п'ятьсот. Крім того маєтися ся ще дві жидівські школи, де українська мова викладається ся як

предмет. Усіх учителів, що в українських народних школах, є 96. Церез важкі умови цих наших країн, які потерпіли багато від війни й через обставини, які склалися у цих країнах, зовнішній і внутрішній вигляд багатьох шкіл не так оборудуваний, як би цього хотілось нам і як приписув педагогіка. Приходиться миритися із тим, що є, та крок за кроком виборювати для них облегчі. Але, як то кажуть, перша скиба на український народний тернистій нині вже зорана. Дти вчаться в рідній школі, марно років своїх молодих не тратити, а виховуються на будущих горожан свого краю, нашої України. Може б до цієї пори прийшлося ся б мати в цих краях і більше школ, але знов же таки приходить ся зазначити, що ці краї ще не відчунили від воєнної заварюхи та від ріжких напішіговань з боку "скубневських," особливо из Підляшшя.

Удержануться ся ці наші українські народні школи виключно на запомоги Союза Визволення України, на добродійні жертви від Українців, що знаходяться в полоні в Німеччині і в Австрії.

Весь цей коротенький звіт про шкільний рух на Підляшші, Холмщині, Поліссі та Волині подаємо до відома всьому українському громадянству. Хай воно над ним розважася та не спиняється в жертвобільності. Більше гроша,—більше буде й кращих школ, більше задоволення, більше облегчі, більше певності.

В слідуючих числах "Рідного Слова" подаватимемо коротенькі звіти про кожну школу окремо.

(З "Рідного Слова").

Ів. Невеселий.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Справа українізації київського університету.

Зі Штокгольму доносять: Російські часописи пишуть про бойкот київського університету в боку українських студентів через те, що директор спротивився українізації київського університету, чого домагаються студенти. Супроти того Українська Центральна Рада має бути має намір розвязати київський російський університет. Вона передала цими дніми управу всім української території.

(Франкф. Цайтунг в 13. жов. рано.)

Ціли українського правительства.

Петроградська телеграфічна агенція доносить: Президент Генерального Секретаріату України видав заяву, в якій між іншим говориться, що будуче політичне правительство утворить політичну, автономічну самоуправну одиницю, яка сполучить усю українську націю. Секретаріат буде стреміті до цього, щоби вислати українських представників на найближчу мирову конференцію.

(Франкф. Цайтунг в 15. жов. веч.).

Українські частини Вороніжчини за прилученням до автономії України.

Український звід української частини Вороніжчини й селянський звід острогожського повіту на Вороніжчині 26. серпня н. с. постановили: Вислухавши реферат про організацію краєвого органу на Україні лише для п'яти губерній, український звід частини Вороніжчини, визнаючи себе Українцями, робить заяву Центральній Раді її російському тимчасовому прави-

тельству, що поділення України й непризнання Слобідщини—се контрреволюційний шлях, протестує і домагається ся, щоб українська частина Слобідської України увійшла в склад автономної України в федераційно-демократичній республіці Росії.

Київська Українська Губернська Рада в справі інструкції тимчасового правительства для Генерального Секретаріату.

На зборах київської Української Губернської Ради 21. серпня н. с., на котрих постановлено скликати київський губернський національний звід на 1. та 2. вересня, Шаповал зробив реферат про сучасне політичне становище України й затримав ся довше над інструкцією тимчасового правительства для Ген. Секретаріату. По довгім і всестороннім обговорюванням інструкції збори ухвалили: "Зважаючи на те, що інструкція тимчасового російського уряду правительствуенному Секретаріату, київська Губернська Рада рішуче протестує проти накиненої інструкції й обмежень, наложених на автономну Україну. Київська Губернська Українська Рада підтримує Центральну Раду та Секретаріат у боротьбі за проведення широкої автономії України.

Ярославська Рада робітничих і солдатських депутатів

прийняла таку резолюцію: "Ярославська Рада робітничих і солдатських депутатів напраць на безумовну потребу, задля рятунку краю, переведення в життя автономії України в II територіальних межах". За цю революцію, внесеною на обміркованне українською фракцією, голосували всі присутні, починаючи від большевиків і кінчуючи безпартійними, хоч лідер соц. рев. пробував було в невиразних натяках залякати якимися страшними звязниками в українській справі, що мають по його словам, стати всім відомими через два-три дні, але його пропозиція поставити ся до цього пункту уважніше не придала собі прихильників з боку страхоположів.

Український селянський звід кулуундинського степу (на Сибірі).

При кінці липня н. ст. відбувся український селянський звід кулуундинського степу. На звід прибуло 76 представників від селянських громад і цілих волостей. Звід висловився за повною територіальною автономією України й за тим, що буде з усіх автономних народів Росії зложено одну велику федераційно-демократичну республіку без президента. Далі звід висловився за скусованням приватної влади на землю й за переходом усіх земель на Україні в український земельний фонд, яким передував би народ через Український Сейм, повітові й волоські комітети. Між іншими постановами кілька пунктів торкається справи переселенців з України та справи заселення українських земель. Постанови такі: 1) Зважаючи на те, що у вільний державі не забороняється нікому переселятися ся, куди хто скоче, але ж пам'ятуючи добре, що нас, переселенців-Українців, отяглили царі й пани російської держави та всікими кривда-ми примусили залишити рідні осе-

лі й переселитися в далеку, нікому немилу Сибір, де ми не живем, а хворієм тілом і душою, вимагаємо, щоб повернення на рідну Україну було на кошт всієї російської держави, себто, щоб проїзд на залізницях був безплатний. 2) Тим же бідолахам, котрі забажають переселитися на Україну, а не мати-муту на се коштів, держава повинна б видати допомогу, щоб кожна бідна людина могла оселити ся і жити добром людським життєм. А тим людям, котрі з незалежних причин не спроможуть ся скоро переселити ся, щоб продовжено час

переселення і щоб заставлено ті місця на Україні, які Ім припадуть.

3) Зважаючи на те, що безладне заселення українських земель може привести людність до небажаних наслідків і що заможні люди можуть вперед переселити ся і захопити не в лад країці землі, а потім, доки тягнеться ся війна, щоб переселені не обтяжували залізниці, що тильки гальмувало-б справу війни та Північної залізниці, ми вимагаємо, щоб правительство заборонило усієве переселення і заселення земель України до того часу, коли вілквідуться ся війну й коли буде звісно, в яких місцях і скільки в земель для заселення, і щоб їх закон був звісний, як братам на фронті, що без них не будуть заселяти земель, так і всій людності. 4) Знаючи з власного досвіду, наскільки шкодить мішання (себто не по національностям),—шкодить воно взагалі громадським справам, де одна людина не розуміє другої, шкодить воно й окремій людні, від уважає необхідним, аби тих Українців, що поселялися між Сибірськими, Німцями й ін., поселялося в чисто українських селах.

Протест полонених Українців-офіцерів табору Йозефштадт у Чехах проти розстрілу Богданівців.

Управа табору полонених офіцерів-Українців у Йозефштадті в Чехах надіслала нам під датою 14 серпня 1917 р. отсей лист: Редакції "Вістника Союза визволення України". На загальних зборах Громади офіцерів табору 12 січня було ухвалено послати в Київ телеграму такого змісту: "Український Центральний Рада. Громада полонених офіцерів-Українців табору Йозефштадт у Чехах, довідавшися про сумні підп. 8 серпня у Київі, висловлює з приводу влучинного нападу на козаків-богданівців своє глибоке обурення й жалю та шанує пам'ять славних оборонців нашого Рідного Краю, що полягли від рук темних сил. 12 січня 1917 р. 72 підписи. Голова управи табору Скаржеський". Ласкаємо просимо заново Редакцію надрукувати текст цієї телеграми у "Вістнику". З пошаною голова управи табору хорунжий Дмитро Скаржеський, писар Федот Вакуленко. (В. С. В. У.)

Посвячення прапора полку ім. Богдана Хмельницького.

На Софійській площі в Київі відбулося 7 липня 1917 р. серпня торжество посвячення прапора полку ім. Богдана Хмельницького. Полк на чолі з командантром полк. Ю. Капканом прибув на Софійську площаюколо 6 год. вечером. До цього часу вібралися представники Генерального Військового Комітету та республіканського Клубу федерації-автономістів ім. Полуботка, а також богато публіки. На чолі духовенства при освяченні прапора був епископ Дмитрій, який виголосив до полку промову.

Прапор полку артистичної роботи в старинному козацькому стилі, з одної сторони зелений вишитим

портретом Богдана Хмельницького, з другої сторони малинової краски з рисунками хреста, під ним місце звіди. Сей прапор дав полкові в дарі республіканський клуб Полуботка. Другий прапор, також малиновий—з гербом города Київа, —дар Генерального Військового Комітету. Після обряду посвячення виголошено ряд промов: від клубу Полуботка говорив председатель Волинець, від Ради українських солдатських депутатів председатель солдат Березняк та ін. На площі оркестр музики виконала національний гімн.

"Діло".

Українське товариство економістів.

На Україні відкриває свою діяльність Українське Товариство Економістів, статут якого затверджений окружним судом 7. серпня с. р. Це товариство має на меті шляхом обєднання наукових економічних сил України допомогти розробленню й популяризації різних галузей економічних наук, а також піднесення культури й добробуту українського народу в економічному напрямі. Товариство має осідок та головну раду в Київі, але ж діяльність його простягається на всю Україну. Товариство на підставі свого статуту має право засновувати по всій Україні філії, які в своїй господарській та адміністративній діяльності цілком автономні, а наукова діяльність їх координується з такою ж діяльністю Товариства. Членами товариства можуть бути особи, котрі скінчили вищу школу, де вчать економічні науки та дисципліни, а також і ті особи, котрі теоретично або практично працюють на полі української економіки. (Р. Г.)

Український театральний сезон у Київі.

Зимовий сезон українського театру в Київі цієї зими 1917—1918 р. має бути оживленішим, ніж звичайно. Із п'яти великих київських театрів у двох будуть грati постійні українські трупи, а в двох будуть відбуватися українські вистави спорадично (непостійно).

В театрі Троїцького Народного Дому постійно грati трупа краєвиджавного театру, зложена комітетом Українського Національного Театру. До цієї трупи увійшли видатні артисти з країн українських труп, а також чимало молодих інтелігентних сил. Із труп Садовського юди вступили п.п. Борисоглібська, Левицький, Коваленко, із трупі Маряненка перейшли п.п. Лінницька, Горленко, Доля, Троїанда, Маряненко, Ніковський, із київського оперного театру п. Кошиць, що буде одним з директорів театру, та інші.

Характер трупи буде суто-драматичний; опера і оперета ставити ся не буде.

В другому городському театрі буде постійно грati трупа Садовського, котра освіжила ся новими видатними силами, як п.п. Затаревський-Карпинська, Нікітін і інші. Діяреттуру буде включено багато нових цікавих п'ес.

В городському оперному театрі буде поставлено по українському оперу Лисенка "Тарас Бульба" і ще одну оперу в українській мові—або "Різдвяна ніч", або "Черевички", або "Майська ніч".

Нарешті в театрі бувши. Бергоне, неділями та святами грati нова трупа українського молодого театру. До цієї драматичної трупи вступила молодь, що особливо гаряче бере до серця нові твори театру. В рядах цієї трупи знаходяться такі молоді, але вже видатні сили, як Самійленко, Курбас і інші. Песи на українські сцени будуть грati ся виключно нові—оригінальні й переклади. (Р. Г.)

ПОКЛИК!

Товариші! Тяжкі часи переживаємо. Четвертий рік крівавої війни, злідні та туго за рідними красм убили в серцях богатирів у нас останки терпеливості, так що багато з нас, пошавши в розпушку, кидає роботу, кидає нераз і добrego хазяїна й тікає в світ за очі. Таких утікачів можна цілі сотні бачити в кождім майже таборі. Рідко кому удалось проріти ся в нейтральну державу, а майже всі по коротшому або довшому блуканні попадають ся або в свій, або в другий табор. Опинившись тут під арештом, тільки тоді бачать ці бідолаги, які лихоманкали вони своєю утечею в першій мірі собі. Но, поминувши ці муки, які їм приходилося переживати під час утечі, де нераз цілими тижнями або місяцями треба було жити сирою картоплею та перед оком людським критись по хатах — тепер опухлі від голоду та холоду, опинившись в таборі, попадають прямо під арешт, а звідсіля на штраф-команду. А там вже — як звичайно на штрафній команді...

А чи ліпша доля жде тих, котрим довелось мимо всіх труднощів і перешкод вікніці діратися до „обічної землі“ Швейцарії або Голландії? Зовсім ні! Як звісно, всі нейтральні держави переживають ту саму біду, що воюючі. Во Америка аж страху, щоби П продукти через ці краї не пересилались до Німеччини, не лише заборонила всякий вивіз своїх продуктів у вгадані краї, але прямо сконфіскувала голландські кораблі. Наслідок цього такий, що Голландії, не маючи самі що істи, не впускають до свого краю жадного чужинця, хіба в кочевності. А коли там попаде руський або французький полонений, відсилають його зараз через роттердамський консулат до Англії, а та, як „добра опікунка“ своїх союзників, шле вже чи то на французький, чи то на російський фронт. Чужими руками, мовляв, добре огонь з печі вигортати!

Тому перестергамо Вас, Товариши, перед нерозважним кроком. Ми знаємо Ваші страждання, але не забувайте, що маєте по крайній мірі суху постіль тай крипу над головою, коли Вашим братям там на позиції прийде ся мабуть четверту зім'ю в ровах пропадати. Бідували ми вже більше трьох років, побідуємо ще тих кілька місяців, бо вже-ж таки раз настане кінець цієї проклятої війни!

Генеральна Старшина.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТЯ.

Склад тимчасового парламенту.

Петроградська телеграфічна агенція доносить: На засідання нового кабінету призначено назву для новоутвореного парламенту — Тимчасова Рада російської республіки. Загальне число послів виносить 555, з яких 388 є представниками демократії, а 167 представниками міщанства (буржуазії); в них припадає на кадетів 64.

Отворення засідання назначено на 18. жовтня.

(Генер. Апп. з 15. жов. рано).

Опозиція Ради робочих і салдатів.

З Базеля пишуть: „Коррієра делля Сера“, яка бере відомості з англійських часописів, подає в Петрограду такі погляди: Утворення нового кабінету було для максималістів (большевиків) тяжким пораженням. Одиночка опора большевиків петроградська Рада робочих і салдатів тратить очевидно вплив і значення. Зібрання Ради відбуваються ся при співучасти малої меншини. На останньому засіданні з 2000 делегатів брало участь ледве п'ята частина, значить 400 делегатів.

Петроградський корреспондент „Секольо“ підтверджує, що Рада робочих і салдатів запротестувала проти утворення нового кабінету великою більшістю голосів в імені робітників і гарнізону в Петрограду. Кабінет складається ся в 10 соціалістів і 6 буржуазних міністрів. Тому правительство від початку мусить числити ся в сильною опозицією. В Москві відбулися великі демонстрації проти нового правительства. Через недостаток засобів поживи може цей рух проти правительства засліпити ся.

(Франкф. Цайт. з 15. жовтня веч.).

Настрій в Петрограді й серед війська.

З Штокгольму доносять: Після петроградських зівідомлень трівас серед большевиків затріювання наслідком утворення коаліційного кабінету. По фабриках в бесідах виступає склонність до демонстрації проти зради меншевиків і соціал-революціонерів. Невдоволення зросло ще й в того, що нове правительство не відповідає перед тимчасовим парламентом. Питання залишенні штрафкующе не погоджене. Ширяться вісти про неспокій на провінції і небезпеку положення наслідком ціану Німців, які ніби приготовлюють наступ проти Росії в околиці Мінська.

Зівідомлення в часописі про питання мира й переговорів петроградської мирової конференції приєднали деякі частини армії в бік большевиків. Зі слідства про причини галицького пораження показалося, що серед салдатської маси є більша ненависть до буржуазії, чим до Німців. На західно-полудневій фронті розважано на жадання салдатів всіх офіцерських виділів і завізовано всіх офіцерів приступити до загальних салдатських виділів. На фронті коло Дзвини повстало невдоволення в заклику большевицьких часописів; поодинокі командири полків видають власні часописи в окопах в змісі прихильності до революції. Подекуди в глибині краю, як в Орлі, вибухли між полками розріхи.

(Франкф. Цайт. з 15. жовтня рано).

СПРАВА МИРУ.

ЗАЯВА ЛОЙД-ДЖОРДЖА І АСКВІТА.

У відповідь на бесіду Кільмана з дня 9. жовтня заявив президент англійського кабінету Лойд-Джордж, що в огляді на те, що Німеччина не хоче зробити уступок в справі Ельзас-Лотарингії, Англія буде стояти побіч Франції доти, поки П поневолені діти не будуть визволені. Асквіт мав бесіду в Ліверпулі, в якій заявив в справі Ельзасу Й Лотарінгії, що зайняття Іх (тих німецьких земель) Німеччиною перед 50 роками є символом пониження Франції (?). Німеччина не говорить нічого про Румунію й Сербію, яким по справедливості на-

лежать ся природні граници. Найгіршою катастрофою для світу буде так званий комбінаційний мир, який може мати зародок нової боротьби, тому треба провадити війну далі.

СПРАВА МИРУ В РОСІЙСЬКИХ ЧАСОПИСЯХ.

Зі Штокгольму доносять: Російські часописи обговорюють справу мира в нагоді будапештської бесіди австрійського міністра заграницьких справ. „Біржеві Відомості“ говорять під заголовком „Нове слово“ про заяву Черніна, що так як Джордж і Асквіт, так і Чернін прийшли до висновку, що Європа мусить передувати ся на міжнародних основах. В справі відшкодування говорив Чернін не тільки з поручення Австрії, але й з поручення Німеччини. Тепер номас міжнародні притяги до продовження війни, які тільки збільшать знищення і принесуть втрати в людях. „Реч“ пише, що в кермуючих кругах удержанюється вісти про мир. Вправді немає ще офіційних переговорів, але виходить на те, що справа мира стойть на днівнім порядку. Незмінене положення на фронтах і внутрішнє положення Росії беруть під розгляд обидві сторони. Ходять вістки в боку досвідчених кругів, що союзники займають ся тепер тим, які мають поставити домагання в тім випадку, якби питання мира прибрали реальну форму. Здається Франція обстоює за прилучченням частини Ельзас-Лотарінгії для закруглення границь. Англія домагається німецьких колоній в заміну за Конго (в Африці). Бельгія хоче відбудови коштом Німеччини. Сербія мусить одержати свою незалежність. Думається над тим, щоби Румунія одержала відшкодування за частину Добруджі, яка припаде Болгарії. Болгарія одержить крім того ще сербську Македонію. Про бажання Росії не говорилося ся досі нічого. Часопис стверджує, що Німеччині під деякими умовами готова погодити ся з Англією й Францією і схилити ся до уступок в користь Італії. В політичних кругах зауважують, що російська дипломатія замало проявляє свою діяльність і займається деколи не досить важливою політичним положенням.

Ці гороси преси звернені проти „мира коштом Росії“ в боку кадетського органу.

(Франкф. Цайт. з 14. жов. пол.).

МИРОВІ ЗМАГАННЯ В КРУГАХ АНТАНТУ.

В Верлайн мають відомості про мирові змагання в двох сторін. З Гааги сповіщають про їх в урядових бельгійських кругах в Гавру: Це вже порішена справа, що посольство в бельгійських політиків під проводом президента Броквейль Іде в Італію, в Рим, до папи. Як дістаниуть від папи запевнення що до будучої свободи і незалежності Бельгії, то піднімуться спонукати до мира правительства антанту з огляду на сумне положення бельгійського населення, щоби приспівити кінець війни.

„День“, орган Керенського, сповіщає, що вступні праці для конференції союзників в справі воєнних цілей покінчено. Нарада має відбутися ся 10. падоціста в Ліондоні. В ній братимуть участь Терещенко, Церетелі та кн. Трубецький. Будуть пробувати розібрати мирову програму російської демократії, програму Вільсона, воєнні цілі Франції й Італії — і установляти засаду, по якій можна повести мирові переговори для покінчення війни. „День“ заявляє, що Росія буде обстоювати на цій нараді всіма способами заключення скорого, загального мира. Так само пише цей

орган Керенського, що між правителствами антанту ведеться виміна гадок що до питання Ельзасу Й Лотарінгії. Чи Сполучені Держави вільзуть участь в цій конференції, не відомо. Та рішення будуть важливі навіть, як би не було американського представника.

(Генер. Апп. з 14. жов. рано).

ВІСТИ ЗІ СВІТА.

СВІТОВА БЛЮКАДА ОСЕРЕДНІХ ДЕРЖАВ.

„Голяндіш Ньюс Бюро“ сповіщає в Вашингтоні 8. жовтня: Американське правительство застосовляється над можливістю загальної світової блюкади в боку всіх нейтральних частей світа в союзі з всіми союзниками антанту. Вільсон хоче утворити загальну раду для воєнної торгівлі, щоби обнати контролю над усею торгівлею і зупинити всі посили засоби до Німеччини.

(Нейє Пресе з 9. жов. веч.).

ЗАГРОЗИ З БОКУ АНТАНТУ ПРОТИ ГОЛЯНДІЇ

З Роттердаму пишуть часопис вісти з Ліондону: „Daily News“ пише про перерванні телеграфічного сполучення торговельного до Голяндії. Через це Голяндія стойть під грою комерційної і господарської руки і то в хвилі, коли П положення й так невідрядне. Такі безпощадні способи можуть привести до великої країни. Такий стан не може далі тривати. Все це вказує на приближення нового драматичної хвилі в цій світовій трагедії, бо Голяндія не може удержати ся при житті під такими обставинами.

(Генер. Апп. з 13. жов. веч.).

ЖЕРТВИ ВІЙНИ.

„Діло Народа“ на підставі даних копенгагенського інституту вивчення соціальних наслідків війни подає такі дані про найменші втрати всіх воюючих держав за три роки війни:

Вбитих та поранених 24.000.000. Тільки вбитих . . . 7.000.000.

Інвалідів 5.000.000.

Родилося дітей менше, як у звичайні часи на 9.000.000.

Військові позички всіх держав досягають 350 млрд марок.

Як би на 7.000.000 убитих впорядити похоронну процесію, то вона ростягнула ся б на 14 тисяч кілометрів, на протязі всього шляху від Париза до Владивостоку. (Р. Г.).

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

На західніх фронті побоївнице у Фландрії змінилося під дощами в багнисте озеро. Мимо цього серед страшних труднощів Англійці далі ведуть заваятій наступ. Вони змінили обшир наступу на 10 км. і стараються ся масовим накладом артилерійських і піхотних сил зробити рішучий удар між дорогою Лянгенмарк-Іперн аж до Голлебеке. Та цей рішучий наступ зломили Німці перехрестним огнем і скоро стрілами. Тільки захважки запасам щораз своїх сил удалися ся місцями Англійцям загнути дещо німецькі лінії, хоч ціною дуже великих жертв.

Коло Артоа і над Есною був живий огонь. Увечері 12. жовтня артилерія Німці на схід від Краон має наступ у французькі лінії на 1/2 км. в глиб і в ширі вернулися з численними салдатами, взятими в полон.

На східніх фронті на суші не відбувається ся нічого важкого. Зате

на балтійськім морі стала ся дуже важка подія. Дні 12. жовтня, на суботу, 8 німецьких великих воєнних кораблів, 12 легких крізляків, 40 торпедових суден, 30 човнів, що шукають місця, наближалися в північного заходу до островів в рижськім заливі. Вони висадили німецькі війська на берег в заливі Таберлях на північній побережжю острова Езель; другий відділ висі коло села Серре на острові Дає. Великі кораблі своїм огнем привели місцеву артилерію до мовчанки. Війська захопили укріплення на Церель і Кільконд. Російські війська уступають на південний схід. Столиця Езель Ареншберг дісталася ся 15. жовтня в руки Німців.

Тим робом Німці захопили в свої руки ворота до рижського заливу і запевнили собі перевагу над цілим заливом та доступ до новозбудованої Риги. Цей здобуток зробив на заграницю велике враження. Шведський часопис пишеть, що вікно Росії, яке відчинив Петро I, тепер знову стало зачинене. А англійська флота ще з моря від битви під Скагерраком так отсіє боронити союзників на морі!

З таборового життя.

— Таборове віче. В суботу, 13. жовтня, в Народному Домі відбулося чергове таборове віче, на якому проф. Л-ий виголосив реферат про світові події, після якого т. К-ак подав звідомлення з діяльності розважально-запомогового комітету.

Проф. Л-ий в довгій промові освітив події на фронтах, зазначивши, що в останніх часах велися завалі бої, головно на французькому та на італійському фронтах. На французькому фронті Англійці старалися всіма силами переломити Німецьку лінію, але надармо. Так само французькі змагання побороти Німців не дали військ наслідків. Німці, як стояли, так і стоять. Таке положення, на думку референта, може в великій мірі причинити ся до скорого заключення миру, бо переконані держави антанті про безхосеність дальшої боротьби. Як сказав один англійський генерал, щоб переломити німецьку лінію треба виставити не менше 40 тисяч гармат з 20 мільйон. військом, а цього зробити не можна, бо дехто такої сили війська набрати. Що торкається Америки то на П поміч покладаються даремно, бо вона воює зовсім не для того, щоб посилати свої війська в Європу, а виключно для того, щоб тортувати з віюючими державами, постачаючи союзникам за великі гроші воєнні припаси. А що війна для неї корисна, бачимо з того, що за 1916 рік, тоді як була Америка нейтральною, тортувала 6 мільйонів, а в 1917. аж 10 мільйонів.

На італійському фронті розпочата Італією 11. битва не осігла нічого, так що Італійці мають уже не скочати розпочинати 12. битву, а краще подумаюти про те, щоб швидше заключити мир, тим більше що темпер в Італії відбуваються революційні події.

Перешовши до російського фронту, референт зазначив, що там тепер важких подій не відбувається ся, бо Росія більше займається внутрішніми справами, як війною. Буде ся в корінні нове життя — і не диво, що про Росію говорить ся, що тепер вона не має армії. Недавно на Раді робочих і солдатів давав звідомлення в одній з фронтів делегат і сказав між іншим таке: "військо не хоче тепер ам'я вій, ам'я землю, а хоче мир". Так що війна і на ході антантові не вдається ся і наприкінці коли вдається ся. Як відомо, останній наступ Корілова під Конюхами не повів ся, натомість Німці одбили майже всю Галичину

а пізніше взяли дуже важне торговельне місто Ригу.

Показане становище воєнне спідчить про скорий мир, бажаючи якого референт зазивав присутніх переднести решту неволі в повній надії на скорий поворот до дому, де нас чекає велика нагорода за терпіння — наша вільна Україна.

Після цього голова комітету повідомив, що протягом останнього тижня прибуло з Харкова, Твері й Штокгольму 320 ф. сухарів, 27 ф. крупи, 33 ф. цукру, 5 ф. чаю, 11 ф. мила, 2 ф. макарок, 13 пач. тютюну й 302 ф. солі. Всі ці речі восталися на перозідленням до слідувального більшого транспорту. На сім вічій закрито.

— Генеральна Старшина. 15. жовтня с. р. відбулося чергове засідання Г. С. від звичайним днем по порядком. Було обраzeno питання що до посилки більшого числа людей із організацій на вибрання картоплі, в якій справі й винесено відповідні ухвали. Справа з відозвою залишено розважачного комітету доручена для вияснення т-ви референтові П-ви. Три цільні одяги, що лишилися після трьох вибувших товаришів, призначені новим кандидатам. Ухвалено зробити заходи в справі одремонтування помешкання для музея та привести все в порядок, що доручено перевезти членові Г. С. тов. Д-ви. Справу з визначенням кандидатів на майдрівних мужів довіра доручено т.т. референтам піднести на засіданнях організацій, щоби бути підготовленими на всякий випадок що до потреби в мужах довіра.

На вільних виесеннях приймалися до відома прохання й різкі справки організацій.

ІІ. Ф-ра

З життя на робітничих командах.

Як уже зазначалося нами не раз, на робітничих командах, за прикладом табору, давно почали організовувати гуртки полонених. Досі ми не мали змоги ввійти в них в звязок і тільки тепер зносини наладжують ся. Вільше почало приходити на затвердження Генеральній Старшині статутів та подаються авті. Для характеристики приходимо одини в такіх автів.

До т-ва "Самостійна Україна". Звіт гуртка "Правда" ім. Т. Шевченка, на команді Grube Juno.

Заснована організація 26. березня 1917 р. в той час, як на команді було 64 чоловіка, з яких вступило в гурток 23 душі. Т-во ставило своїм завданням самоосвіту і взаємну поміч своїм членам. Для осягнення цих цілей була заснована бібліотека і каса в членським внеском 10 ф. на місяць. До б. травня число членів зросло до 48 чол., та що на протязі одного місяця прибуло 25 нових, які доти виднолися які або вороже, або байдуже. Потім члени т-ва через посередництво заряду починають вступати до таборових організацій. На першу жовтня состояло: 46 душ в т-ви "Січ", 26 у т-ви "Воля" і 27 у т-ви "Сліський Господар" (в яке внесли на зважуно крім членів 145 мар. членських паїв).

За цей час визначені є таборових бібліотек т-ва, "С.У.", "Пр.Гр." і т-ва "Воля" для читання зверх 150 книжок різного змісту та вписано на рахунок каси із Берліна на 48 мар. 60 ф.; виписано часописи на 12 мар. і куплено за 100 мар. грамофон з пластинками. Каса т-ва за цей час функціонувала незвичайно інтенсивно. Кожного місяця визначались тимчасово членами т-ва до 60—70 мар. за 10% в місяці.

Перейшло через касу жертв на Національний Фонд, пам'ятник, волинські школи і різкі організації

табору 82 м. 85 ф., крім того за уладження двох концертів на нашій команді вібрано в пользу т-ва Лисенка 81 мар.; видано запомоги хором членам організації при повороті до табору 30 мар.

На 1. жовтня каса мала 115 м. Після того, як команда зорганізувала ся, адміністрація шахти передала в наші руки кухню, де варять і завідувати продуктами вибраний кухар і старший по кухні.

Крім того, після заходів перед Командантурою, команду скількою раз одвідували мужі довіра з рефератами, та приходили співаки і музиканти з концертами в неділю; коли ж цього не було, команда ходила на вистави до табору.

По вечорах провадяться читанки та вправи в співах, наслідком яких засновано хор із лішах соліваків.

Яку користь принесла організація в моральному боку буде ясно, коли вкажемо, що до цього більшість жителів якого не знаючи про світ і ще довго по революції співали "Воже, царя храни!", та кождий бавив про себе, а тепер це люди в більші або меншій мірі свідомі і крім підтримують один другого і взагалі краще тепер живуть і працюють.

13.X. 17. р.

Б-ко.

ЖЕРТВИ.

На Український Національний Фонд.

Олексій Кузьменко 1 м.
М. Гуменій 50 ф.

На волинські школи.

М. Куріло 30 ф.
Симі 1 м.

Ком. Grube Juno, М 1436.—5 м. 23 ф.
Hof Königsasen. 2 м.

Ком. М 1078. Іванів—20 ф., Смальярчук—20 ф., Чмут—30 ф., Опара—10 ф., Прийменко—20 ф., Соломка—50 ф., Балагурчик—60 ф., Гаврущенко—50 ф., Воловик—20 ф., Камишів—50 ф., Хижнак—10 ф., Румейко—10 ф., Курмаз—50 ф., Савенко—20 ф., Олексієнко—20 ф., Конівець—25 ф., Землянський—25 ф., Чипурко—10 ф., Савченко—60 ф., Запорожець—20 ф., Рудь—20 ф., Лесик—50 ф., Грудів—50 ф., Дагілов—50 ф., Завертиценко—50 ф., Лашук—50 ф., Шостак—50 ф., Сєрачів—20 ф., Никитич—30 ф., Сник—20 ф., Лисенко—20 ф., Корійчук—50 ф., Сабайдаш—10 ф., Чорнецький—20 ф., Левчук—30 ф., Сліпенко—50 ф., Первінов—20 ф., Вовчонко—20 ф., Альфіренко—25 ф., Бойко—30 ф., Мечук—25 ф., Чорний—20 ф., Головченко—20 ф., Мацілюк—20 ф., Гасенко—30 ф., Караулів—20 ф., Ту-

"
Ком. М 1078. Іванів—20 ф., Смальярчук—20 ф., Чмут—30 ф., Опара—10 ф., Прийменко—20 ф., Соломка—50 ф., Балагурчик—60 ф., Гаврущенко—50 ф., Воловик—20 ф., Камишів—50 ф., Хижнак—10 ф., Румейко—10 ф., Курмаз—50 ф., Савенко—20 ф., Олексієнко—20 ф., Конівець—25 ф., Землянський—25 ф., Чипурко—10 ф., Савченко—60 ф., Запорожець—20 ф., Рудь—20 ф., Лесик—50 ф., Грудів—50 ф., Дагілов—50 ф., Завертиценко—50 ф., Лашук—50 ф., Шостак—50 ф., Сєрачів—20 ф., Никитич—30 ф., Сник—20 ф., Лисенко—20 ф., Корійчук—50 ф., Сабайдаш—10 ф., Чорнецький—20 ф., Левчук—30 ф., Сліпенко—50 ф., Первінов—20 ф., Вовчонко—20 ф., Альфіренко—25 ф., Бойко—30 ф., Мечук—25 ф., Чорний—20 ф., Головченко—20 ф., Мацілюк—20 ф., Гасенко—30 ф., Караулів—20 ф., Ту-

Ком. Langen in Westf. Адресу до дому подавайте вензелярську. Там-же Задороченкові. До брата можете писати листом, якщо порада немає.

Ком. Wonsheim. Вашіх грошей 10 м.

це не одержали. Коли одержимо, то повідомимо.

Тов. Мироненко Михайлло. Прохахмо, позімдоміть нас, на якій команді Ви зараз находитесь і хто відбігає у Вас гроши

на посаді.

Ком. Raab М 355. Просимо подавати все докладніше, а особливо батальон і по положенні.

Ком. Niederlauken 11412 kr. Usingen.

Прохахмо подати називансько того міста,

куди Ви хочете їти фотографувати ся.

Таборова книгарня.

одержала і продав слідувочі нові книжки:

1) Ведмедівська попівна. Істор. оповід. 2) Про воздух. Попул.-наукове. В одній книжечці

Виріб вин овочевих. Як робити вина

Войнаровський. Істор. поема. Перекл. з московськ.

Гетьман Мазепа. Історична розвідка

Головні основи управи господарськ. ростин.

Дві долі. Повість Д. Мордовця

Для загального добра. Оповід. М. Коцюбинського

На розпуші. Повість В. Грінченка

Про урядження шкільного городу

Косачка, Чумак, Свекруха. Оповідання М. Вовчка

Співомовки. С. Руданського

Давнє горе, Степова могила, Орися. Оповід. П. Куліша

Сагайдачний. Історична повість, з малюнками

Як залідати і провадити бібліотеки по селах

Управа садовників

Як віювали Запорожці!

Мар. Фен.

— 20

— 60

— 75

— 30

— 40

— 80

— 40

— 90

— 90

— 40

— 40

— 40

— 50

— 10

— 50

— 20